

Pios brev fra arresten til Engels, 19. august 1872

(Bearbejdning efter Jens Engbergs kildesamling "Louis Pio og Slaget på Fælled, 1974)

Civil-arresthus i København d. 19. aug. 1872

Jeg ved, at De har sendt mig et brev, siden jeg er blevet fængslet, men indholdet har jeg ikke set, da politiet beholdt det. Heller ikke har jeg kunnet skrive til Dem, det tillades os ikke, og dette brev, som jeg her skriver, er jeg ikke sikker på at kunne få sendt Dem. Hvis De vil genoprette forbindelsen med foreningen her, vil jeg bede Dem adressere brevene til "redaktionen af Socialisten", De vil da få nøjere oplysninger. Jeg skal nu forsøge at give en fremstilling af de sidste begivenheder, der har sat vort land i så stor bevægelse.

Da jeg kom tilbage fra min Genfer-rejse¹, var, som jeg vist skrev til Dem, foreningen gået en del tilbage. Det lykkedes mig imidlertid at bilægge den uenighed, som var opstået, og foreningen nåede navnlig her i København en betydelig størrelse. Jeg forandrede derpå fra 1. april ugebladet "Socialisten" til et dagblad og opnåede i løbet af en måned 2000 abonnenter. Imidlertid udbrød der en strejke mellem murerne, som jeg naturligvis understøttede af alle kræfter, mens autoriteterne og politiet hjalp mestrene på alle lovlige og ulovlige måder. For at få en ende herpå, og for at få alle arbejdere til at støtte strejken, sammenkaldte jeg i en kraftig artikel alle arbejdere til et møde under åben himmel. Men trods vor store "frihed" blev mødet forbudt af politiet. Jeg erklærede derpå tillige med mine to medbestyrere lørdag aften den 4. maj, at jeg alligevel ville afholde mødet, hvorpå vi alle tre lørdag nat kl. 2 arresteredes. I den sag, som derpå blev anlagt imod os, har man imidlertid ikke indskrænket sig til at anklage os for overtrædelse af forbuddet, hvad der kun kunne skaffe os en pengebøde, men man har søgt at bevise, at de socialistiske ideer er statsfarlige, og at vi derfor ved at udbrede disse her i landet har gjort os fortjente til døden eller tugthusarbejde. For at kunne udføre dette vanskelige arbejde har de afspærret os fra al kommunikation med yderverdenen og beskikket os aktorer og defensorer², som antages at ville handle i politiets interesse, ligesom også forhørene, der indtager ca. 3000 skrevne sider, til dels er affattet tværtimod vore virkelige udsagn. Således står sagerne altså for vort vedkommende.

I det forbudte møde den 5. maj deltog omtrent 20.000 personer, men de blev adsplittet af politiet i forbindelse med kavaleriet, dog først efter at over 50 husarer og ca. 20 politibetjente var blevet såret

¹ Genfer er Genève på tysk.

² Defensorer betyder forsvarere. Aktorer betyder anklagere.

med stenkast. Hele garnisonen, endog artilleriet, var rykket ud. Den næste dag meldte omtrent 1500 personer sig ind i foreningen og abonnenterne på bladet steg fra 2000 til 3000. Det har nu 3-4000 abonnenter og kan betale sig, så at der ingen fare er for, at det skal gå ind. Foreningen er også meget ivrig, men som De ved fandtes der for et år siden ingen, der vidste, hvad socialisme var, og der er endnu ingen, der er så tilstrækkeligt bekendt med sagen, at han kan overtage min og mine to kollegers plads. Foreningen er derfor nu på en måde "uden hoved", der er ingen rigtig styr på den, men desuagtet er ånden fortræffelig.

Det gør mig ondt, at jeg ikke kan komme med til kongressen, jeg havde temmelig betydelige forslag at gøre med hensyn til det agrariske³ spørgsmål. De 500 mærker, som De sendte mig, er blevet konfiskeret af politiet, ikke desto mindre skal jeg sørge for, at pengene bliver sendt Dem, så snart jeg kan få lov at tale med foreningens sektionsformænd derom, så længe beder jeg Dem have os undskyldt.

Fra 1846 har der her i landet eksisteret et temmelig betydeligt bondeparti, som nærrede meget frisindede anskuelser. Det lykkedes mig i sommer ved en snild manøvre at få det delt, således at den større halvdel slog sig næsten helt til vor side og udstedte et valgprogram, som jeg ved lejlighed skal sende Dem, og som enhver ægte socialist med god samvittighed kan underskrive. Vi arbejder nu sammen med dem til valgene, idet vi har forbeholdt os byerne og de tager landet. Der er rimelighed for at dette "forenede venstre" vil få flertallet til folketinget og derved komme til at danne et ministerium. Det national-liberale (doktrinære-konservative) parti er naturligvis rasende og truer med, at Bismarck og Rusland vil skride ind, hvis dette sker, men der er intet håb om, at vælgerne vil blive forskrækkede herfor. Jeg stiller mig selv til valg i København, det kan heldigvis ikke forbydes mig. Hvis vi og bønderne således får overvægt ved valgene, som skal holdes den 20. september, så vil jeg rimeligvis blive fri den 5. oktober, når rigsdagen kommer sammen, selv om jeg ikke skulle blive valgt. Jeg beder Dem dog ikke omtale disse forhold offentligt, da det vil kunne skade sagen, at forbundet blev bekendt for tidligt, nu har vore modstandere vel anelse derom, men ingen vished.

Mærkeligt er det, så flinke socialister arbejderne er blevet herovre, de vil hverken høre tale om religion eller arbejdsherrer mere, jeg tænker næsten, at Danmark bliver den første stat i Europa, hvor ideen bliver varigt realiseret i praksis, og det kan vi navnlig takke vor oplyste og politisk udviklede bondestand for. Det bliver mere og mere tydeligt for mig, at det ikke kan nytte os at gå i kampen, før landbefolkningen er med os.

³ Agrar, et andet ord for landbrug.

Skoletjenesten – Arbejdermuseet: Slaget på Fælleden, 2009

Herfra kommer der vist på grund af valgene og på grund af vor fængsling ingen til kongressen, det er meget slemt, men jeg kan ikke engang heller opgive nogen blandt vore arbejdere, der forener alle de nødvendige egenskaber til en sådan rejse, og udgifterne er jo heller ikke så små, dog det overvandt man vel nok. Derimod kan De vente mig til London, så snart jeg slipper ud.

Jeg skriver dette i et meget ubekvemt fangehul og med ufuldkomne skriveapparater. Jeg håber dog, at De kan læse det, egentlig måtte De, for at forstå forholdene herovre, have en langt omstændeligere beretning, men De må tage til takke for denne gang. Måske vil jeg snart kunne berette Dem mere mundtligt. Skulle det imidlertid blive min skæbne at tilbringe mit liv som fange, så håber jeg dog, at mit eksempel skal have bevirket så meget her i Danmark, at socialismen fæster rod her for bestandigt.

Jeg hilser Dem og beder Dem hilse alle meningsfæller, som De måtte træffe, fra afdelingen i Danmark og fra

Deres hengivne

Louis Pio.

P.S. Mig kan de altså ikke skrive til, derimod beder jeg Dem snarest muligt sætte Dem i forbindelse med foreningen gennem redaktionen af Socialisten. Adressen er kun

Redakt, af "Socialisten"

København